

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-03-10

Diarienummer 0355/20

Handläggare

Gunilla Henningsson

Telefon: 031-368 02 72

E-post: gunilla.henningsson@stadshuset.goteborg.se

Remittering av Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen remitterar, utan eget ställningstagande, stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, till utsedda remittenter, i enlighet med bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, med begäran om yttrande senast 2021-09-10.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Kommunstyrelsen antog 2020-08-19 § 652 en inriktning för det nya programmet, vilken innebar att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention.

Stadsledningskontoret har, tillsammans med social resursförvaltning, tagit fram ett förslag till program. Programmet har sin utgångspunkt i regeringens brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott. Programmet är uppdelat i mål för arbetsprocessen och mål för arbetets inriktning. Mål för arbetsprocessen fokuserar på att öka kunskapen och öka samverkan. Målen för arbetets inriktning fokuserar på att minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott, minska risken för brott i specifika miljöer/situationer samt minska motivationen att begå brott.

Syftet med programmet är att förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i den gemensamma kraftsamlingen för att öka tryggheten och att minska brottligheten i staden. Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder. För att skapa tydlighet gentemot det långsiktigt främjande arbetet föreslås programmet benämnas Göteborg Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Programmet föreslås sändas på remiss till ett urval av nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd samt till Polismyndigheten och Kriminalvården.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnader för brott är ett brett område inom vilket det har gjorts en mängd studier. Brottsförebyggande rådet (Brå) gav i oktober 2017 ut en forskningsöversikt om studier som försöker beräkna vad brottsligheten kostar. Översikten visar att det inte finns någon samstämmig bild över vilka kostnader som ska inbegripas eller hur de ska beräknas. Översikten visar dock tydligt att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället.

Göteborgs Stads samtliga förvaltningar och bolag bedriver idag ett omfattande arbete inom verksamhetsområdet. Utifrån nämnder och styrelser bedömningar och prioriteringar varierar omfattningen av arbetet. Ekonomiska effekter av att minska brottslighet och öka tryggheten i Göteborg kan öka kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utfört trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt.

Stadens kostnader för det direkta brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete följs inte upp på ett systematiskt och enhetligt sätt. Det medför svårigheter redovisa stadens samlade kostnader för det direkta brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Därmed är det inte möjligt att mäta hur en kostnadsutveckling kan gestalta sig med anledning av ett nytt program. Förvaltningar och bolag har ansvar för området och resurser finns fördelade i befintliga budgetramar.

Ett trygghetsskapande och brottsförebyggande program och de politiska prioriteringar som framkommit i den av kommunfullmäktiges fastställda budget för 2021 innebär i sig en ambitionshöjning av arbetet. De nya socialnämnderna har tillförts 60 miljoner i sina budgetramar för 2021 och det bedöms vara tillräckligt för den ambitionshöjning som ett nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program medför. Socialnämnderna har även omfördelat en del resurser till Socialnämnd Centrum för de stadenövergripande uppgifterna, däribland avhoppverksamheten. Socialnämnden Centrum har i kommunfullmäktiges budget för 2021 fått uppdraget att utreda och ta fram förslag på en modell och investeringskalkyl för insatser mot unga i riskzon.

Ett väl fungerande trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete påverkar stadens samtliga bolag och förvaltningar i olika omfattning. En tryggare stad innebär en ökad delaktighet i samhällslivet, minskad skadegörelse, fler turister, minskade reparationer, ökade skolbetyg, högre grad av självförsörjning och förbättrade uppväxtvillkor. Grundläggande premisser för ekonomisk utveckling och upprätthållande av välfärden är att människor känner tillit till varandra och samhällsinstitutionerna. Trygghet är en faktor som har betydelse för tillit. Förslaget till program rör insatser där Göteborgs Stad kan bidra till att människor känner trygghet i att inte utsättas för brott och tillit till att samhället förmår förebygga och hantera frågor som rör brott.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Otrygghet och brottslighet medför flertalet negativa konsekvenser. Främst förs tankarna till de direkta offren, de som utsätts för brott eller lever ett liv i otrygghet. Studier visar även att de som begår brott lider av otrygghet och sämre hälsa.

Att bli utsatt för ett brott kan leda till fysiska och psykiska skador. Konsekvenserna kan även vara av social karaktär och i form av ekonomiska förluster. En förlorad grundtrygghet för en längre eller kortare tid påverkar den som blivit offer för ett brott.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Det är därför viktigt med ett barnrättsperspektiv i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Enligt artikel 19 i barnkonventionen har barnet rätt till skydd mot alla former av våld, vilket även innefattar psykiskt våld och kränkningar. Barn påverkas även när föräldrar eller nära anhöriga begår eller utsätts för brott. Artikel 6 betonar barndomen som en viktig period i en människas liv, där barnet har en rätt att utvecklas och en rätt till särskilt skydd. Rätten till utveckling innefattar ett krav på skydd mot våld och övergrepp och är därför nära sammanbunden med artikel 19. Barn och unga har rätt att känna sig trygga i sin stad och ska ges möjlighet att kunna röra sig fritt. Enligt barnkonventionen artikel 31 har barn rätt till lek, vila och fritid. De har även rätt till att, enligt artikel 33, skyddas från narkotika.

Barnombudsmannens årsrapport 2018 innehåller en beskrivning av hur barn upplever otrygghet, våld och kriminalitet. I rapporten framkommer att barn ser andra människor i området såväl som en trygghetsfaktor som en otrygghetsfaktor, och att platsens utformning påverkar hur trygga de känner sig. Genom att beakta barns rättigheter vid utformning av stadsmiljöer kan man säkerställa att rättigheterna tillvaratas. Barnen som bor i förorterna beskriver att otryggheten beror på att det finns droger, vapen och skjutningar i närområdet. Barnen beskriver att familj, släkt och vänner bidrar till trygghet och skyddar dem från det som upplevs som otryggt.

Såväl nationella som lokala trygghetsundersökningar visar att kvinnor i större utsträckning än män upplever otrygghet. Detta är tydligt i hela Göteborg men extra tydligt i vissa delar av staden. Känslan av otrygghet begränsar deras möjligheter att vistas i det offentliga rummet och skapar en ojämlik tillgång till Göteborg. Den mänskliga närvaron skapar förutsättningar för möten men ger även utrymme för konflikter. En bättre planering kan minska brottsligheten och även minska rädslan för brott. Det kan bidra till ökad trygghet och förhöjd livskvalitet vilket främjar en god hälsa hos befolkningen.

Pojkar och unga män utgör i större utsträckning gärningspersoner och brottsoffer. Ett brottsförebyggande arbete som syftar till att verka på platser där dessa brott ofta sker är positivt för gruppen och skapar ökad trygghet för fler grupper i samhället.

Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som påverkar graden av otrygghet och risken att utsättas för brott. För personer med funktionsnedsättningar visar forskning tre teman som tillsammans utmärker beskrivningar och förklaringar av våld mot personer med funktionshinder. Dessa tre teman är osynlighet, sårbarhet och beroende.

Samverkan

En information om Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program har skett vid centrala samverkansgruppen 2021-02-25 § 7.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2020-08-19 § 652
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2019-12-11 § 936
3. Förslag till remitterter
4. Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program

Ärendet

Stadsledningskontoret redovisar i detta tjänsteutlåtande ett förslag till nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program. Programmet föreslås sändas på remiss till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Göteborg Business region AB, Higab AB, Göteborg & Co AB, Göteborgs Kollektivtrafik AB, Försäkrings AB Göta Lejon, kommunstyrelsens råd samt till Polismyndigheten och Kriminalvården.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Samtidigt beslutades att förlänga gällande program tills ett nytt beslutats.

Kommunfullmäktige antog programmet Dialog och Samarbete 2014-12-11 § 22. Resultaten från deluppföljningar av Dialog och samarbete, som genomförts 2017 och 2018, visar att programmet använts av stadens förvaltningar och bolag. Stadsdelsförvaltningar har använt det som en vägledning för hur stadsdelarna kan prioritera i sitt trygghetsfrämjande arbete samt som kunskapsunderlag i arbetet med lokala handlingsplaner. Fackförvaltningarna och bolagen beskriver att de haft en vilja att använda programmet i högre utsträckning men att ett hinder varit svårigheten att integrera programmet och dess intentioner inom ramen för verksamheten. Stadsledningskontorets bedömning var att det är svårt att följa upp synbara effekter av programmet på grund av dess omfattning, att programmet är för övergripande i sin karaktär och fokuserar på det långsiktiga och förebyggande arbetet istället för det direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet.

Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 om inriktning för det nya programmet. Beslutet innebar att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention. I inriktningen ingick även att det nya programmet ska skickas ut brett på remiss i staden innan färdigställande. Tidsplanen fastställdes med hänvisning till att de nya nämnderna skulle ges möjlighet att organisera sig.

Koppling till andra styrande dokument

Nationellt

I det nationella brottsförebyggande programmet, Tillsammans mot brott (Skr. 2016/17:126), beskrivs regeringens övergripande målsättningar för hur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas och hur samverkan mellan berörda aktörer kan utvecklas. Programmet lyfter fram vikten av såväl social som situationell brottsprevention. Det förstnämnde syftar till att motverka att individer börjar begå brott. Här återfinns allt från insatser i skolan till insatser inom socialtjänsten. Situationell brottsprevention riktas mot tillfället, platsen eller sammanhanget där brottet

begås, liksom mot brottsobjektet. I det nationella programmet lyfts ett behov av att särskilt utveckla det situationella brottsförebyggande arbetet.

Regeringen lyfter i programmet fram att det brottsförebyggande arbetet bör utföras mer strukturerat och kunskapsbaserat. På lokal nivå är kommunen en central aktör men arbetet bör involvera fler parter, såsom näringslivet, civilsamhället och akademien. Den kunskap som tas fram måste användas i praktiken och genomsyra utvecklingsarbetet på lokal nivå. Arbetet bör följas upp löpande och utvärderas regelbundet. Det nationella programmet slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Tillsammans mot brott har varit en viktig utgångspunkt i framtagande av ett nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program för Göteborg Stad. Även i det lokala programmet läggs särskilt vikt på de förutsättningar för arbetet som måste vara i fokus parallellt med arbetets inriktning.

Kommunfullmäktiges budget

På en övergripande nivå relaterar programmet till Göteborgs Stads budget för 2021. I budgeten finns mål som knyter an till innehållet i förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program, både avseende målen för arbetsprocessen liksom målen för arbetets inriktning. Budgeten ger även nämnder och styrelser ett antal uppdrag i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten i Göteborg. Uppdragen som riktar sig till kommunstyrelsen innebär bland annat att ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Kommunstyrelsen ska även, tillsammans med övriga nämnder och styrelser, ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden år 2025. Utöver dessa uppdrag finns uppdrag som handlar om ökad kontroll och samverkan med andra myndigheter för att minska brottsligheten.

Även socialnämndernas uppdrag i kommunfullmäktiges budget ligger i linje med målsättningarna i programmet. Socialnämnderna har uppdrag om att fortsätta arbetet med trygg i-modellen, stärka samverkan med SSPF och insatserna riktade mot barn och unga som vistas i våldsbejakande miljöer, utveckla det våldspreventiva arbetet och säkerställa kompetens för särskilt sårbara gruppers risker för våldsutsatthet. Samtliga dessa uppdrag knyter an till programmets innehåll.

Agenda 2030 och Göteborgs Stads program för en Jämlik stad

Förslaget till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2021–2026 utgår även från Agenda 2030 som är en global utvecklingsagenda för hållbar utveckling. Agendan tar ett helhetsgrepp kring hållbar utveckling och betonar att de tre dimensionerna: social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet är lika viktiga och ömsesidigt beroende av varandra. Agendas 17 globala mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Förenklat handlar social hållbarhet om social rättvisa och social sammanhållning. Det handlar om välfärden och dess fördelning samt samhällets förmåga att hantera konflikter och problem. Ett polariserat och ojämlikt samhälle kan utgöra en grogrund för brottslighet och otrygghet.

Generella välfärdsinsatser som exempelvis utbildning, arbetsmarknad och boende är exempel på förutsättningar för trygghet och har ofta positiva brottsförebyggande effekter. Det är både en fråga om ekonomisk trygghet och förutsättningar för människor att på lika villkor välja väg i livets olika skeden. Göteborgs Stads långsiktiga arbete för en jämlik

stad fokuserar på de livsvillkor människor lever under. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig uppväxt, utbildning, arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och i sina liv. Ojämliga livsvillkor kan komma till uttryck genom att vissa grupper i samhället har mindre möjlighet att påverka sina liv och har en mer begränsad frihet och handlingsutrymme. Det kan yttra sig som sämre ekonomiska förutsättningar, trångboddhet och ohälsa samt sämre läsförmåga. Men även i form av otrygghet, låg tillit och lägre demokratisk delaktighet. Fördelningen av livsvillkoren har betydelse för hur jämlikt och sammanhållet ett samhälle är. Social sammanhållning är ett kitt som håller ihop samhället. Bristande social sammanhållning och låg mellanmännisklig tillit kan leda till känslan av otrygghet.

Ur ett trygghetsperspektiv ligger arbetet inom målområdena i programmet för Jämlik stad i linje med social prevention, exempelvis genom tidigt föräldrastöd, deltagande i förskola, en välfungerande skolgång och utbildning. Om människor till följd av dessa insatser får en grundläggande trygghet och förutsättningar att leva ett gott liv minskar risken att de hamnar i brottslighet. I programmet för Jämlik stad finns det också strategier som syftar till att ge barn och unga möjlighet till delaktighet, inflytande och rätt att vara sig själva, liksom strategier om en tillgänglig och meningsfull fritid. Stadens långsiktiga arbete för en jämlik stad är främst främjande och förebyggande samt har fokus på tidiga insatser, men arbetet för en jämlik stad fokuserar också på direkta insatser. Det kan till exempel vara insatser som skapar en trygg, omhändertagen och tillgänglig offentlig miljö och mötesplatser för olika målgrupper, så som på torg eller i parker.

Reglementen och ägardirektiv

Kommunfullmäktige har beslutat om en ny nämndorganisation för staden som trädde i kraft vid årsskiftet 2020/2021. Organisationsförändringen som har genomförts omfattar inrättande av nya nämnder, överföring av vissa verksamhetsansvar till befintliga nämnder samt avveckling av stadsdelsnämnderna och social resursnämnd. Stadsdelsnämndernas tidigare ansvar för befolkningen har fördelats på flera nämnder.

Enligt reglementena för stadens socialnämnder Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst ansvarar de inom sitt stadsområde för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper; barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper. Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska de fyra socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom följande områden: trygghetsarbete, krisstöd, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället. Nämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelser medverkan inom sitt respektive stadsområde avseende dessa områden.

För att möjliggöra samverkan och samordning inom bland annat trygghetsarbetet så har kommunfullmäktige beslutat att ytterligare nämnders reglementen ska revideras. För ett flertal nämnder skedde detta under hösten 2020. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden, nämnden för funktionsstöd, kulturnämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, miljö- och klimatnämnden och nämnden för konsument- och medborgarservice har fått ett tydligt ansvar att vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. I

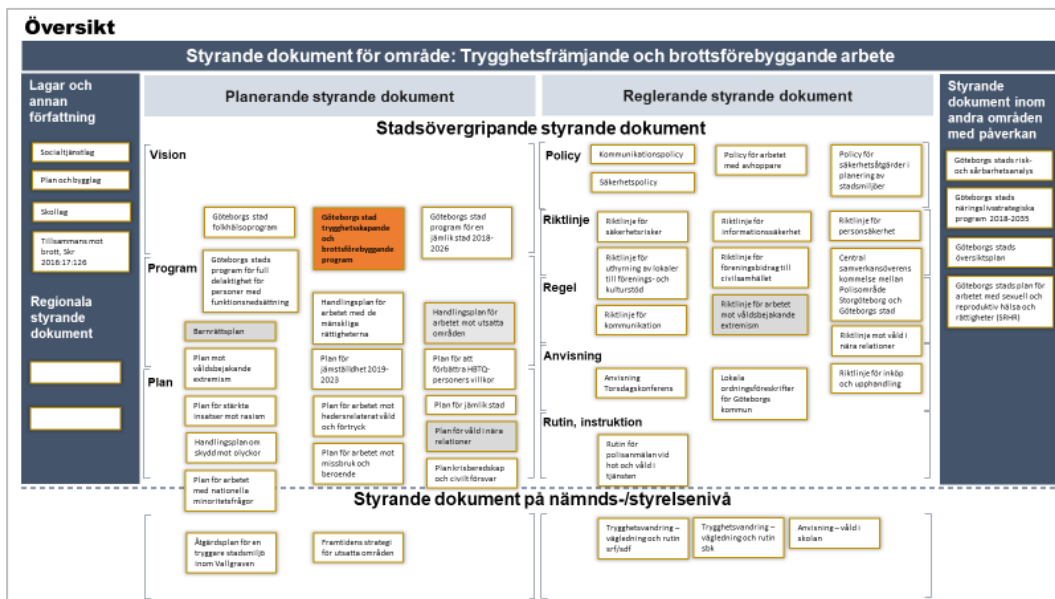
stadsledningskontorets förslag till kommunstyrelsen 17 mars 2021 framgår att även byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, park- och naturnämnden, trafiknämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, utbildningsnämnden samt förskolenämnden ska tillföras ett likalydande uppdrag i reglementena.

De nya reglementena lägger ett ansvar på majoriteten av stadens nämnder att bidra till att öka tryggheten i staden. Utöver det ligger ett ansvar på samtliga nämnder att driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå målen i Agenda 2030.

Kommunfullmäktige har även beslutat om likalydande delar av ägardirektiv för stadens helägda bolag. I det ingår att bolagen ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot alla former av diskriminering. Vidare ska bolagen ha god affäretik och ett aktivt anti-korruptionsarbete. För stadens fastighetsförvaltande bolag framgår av ägardirektiven att förvaltningen ska hålla god kvalitet och tillgodose de boendes och övriga brukares behov av trygghet, trivsel och service.

Övriga styrande dokument

Kartläggningen av styrmiljön för området visar att det finns många styrande dokument som angränsar till området, och de gråmarkerade dokumenten nedan avser kommande styrning. Utöver det styrs flera av de berörda verksamheterna genom lagstiftning. För att få tydlighet och god effekt som styrande dokument föreslås detta program enbart fokusera på direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Omvärldsbevakning

Göteborg är sedan februari 2020 medlem i Nordic Safe Cities. Ett av stadens fokusområden 2020 har varit arbetet med ett nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program. Genom medlemskapet i Nordic Safe Cities har Göteborg haft tillgång till kunskap och expertis från såväl Norge som Danmark. Ett särskilt utbyte har skett med Köpenhamns kommun om deras trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program Sikker By. Detta program antogs 2010, och 2018 kompletterades programmet med en strategi vars övergripande mål är att tryggheten ska öka och brottsligheten minska. Strategin syftar till att öka samverkan och tydligare mäta

effekterna av stadens insatser. Uppföljningen av programmet 2020 visar en såväl ökad trygghet som minskad brottslighet.

Stockholms stad antog 2020 ett trygghetsprogram som anger inriktningen för det brottsförebyggande arbetet för perioden 2020 - 2023. Programmet visar att det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet är prioriterat i Stockholm och ger en struktur för hur arbetet ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp.

Malmö har inget program på övergripande nivå men arbetar systematiskt med modellen EST, effektiv samordning för trygghet, som bygger på kunskapsbaserad brottsprevention vars mål är att förebygga brott och otrygghet genom tidiga insatser. Malmö stad har även ett IT-stöd som ger möjlighet att kartlägga och analysera sådant som kan vara otrygghetsskapande. Detta möjliggör ett kunskapsbaserat arbete samt effektiv och systematisk samverkan mellan olika aktörer. Malmö stad arbetar även med ett vetenskapligt grundat system för det förebyggande arbetet, kallat CTC (Communitys That Care) som går ut på att skapa goda och trygga uppväxtvillkor för barn och unga.

Andra viktiga aktörer i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet

Brottsförebyggande rådet, BRÅ

Brå är en myndighet under justitiedepartementet och har till uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området samt att främja brottsförebyggande arbete. Brå stödjer det lokala brottsförebyggande arbetet genom bland annat olika skrifter och handböcker, konferenser och ekonomiskt stöd.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har fått ansvaret för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå utifrån regeringens nationella program, Tillsammans mot brott. I uppdraget ingår att:

- stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete,
- bidra till att samarbete och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att förebygga brott,
- stödja kompetensutveckling och gemensamma tvärsektoriella utbildningsinsatser inom det brottsförebyggande området och
- stödja och initiera kommunöverskridande brottsförebyggande åtgärder.

Polismyndigheten

Ett av Polismyndighetens huvuduppdrag är att arbeta brottsförebyggande och detta arbete ska bedrivas kunskapsbaserat och långsiktigt. Polismyndigheten ska även ha en nära samverkan med många olika aktörer inom det brottsförebyggande området. I och med ombildningen till en myndighet 2015 inrättades två nya funktioner i Polismyndigheten, områdespolis och kommunpolis. Områdespolisernas uppdrag är att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utifrån den lokala problembilden. Kommunpolisernas uppdrag är att säkra kontinuitet i arbetet med samverkan med kommunerna och andra lokala aktörer utifrån behov. Huvuduppdraget är att driva och vara en motor i polisens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Kriminalvården

Kriminalvården är en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet genom uppgiften att verka för att förebygga återfall i brott. Kriminalvården arbetar med olika former av

motiverande insatser och bedriver en rad behandlingsprogram. För de klienter som avtjänar fängelsestraff finns också frigivningsförberedande åtgärder, till exempel särskilda utslussningsåtgärder, utbildning och arbete eller annan sysselsättning där kommunerna spelar en viktig roll. Det återfallsförebyggande arbetet kräver inte sällan flera och långvariga insatser i samverkan med kommunen.

Näringslivet

Inom näringslivet är det brottsförebyggande arbetet en central fråga då många företag drabbas av brottslighet. Företag kan också användas som brottsverktyg inom den ekonomiska och organiserade brottsligheten. Utöver det har näringslivet en värdefull roll i det trygghetsskapande arbetet, där möjligheter till försörjning och en stabil social tillvaro är viktiga ingredienser. I rollen som arbetsgivare har företag möjlighet att förebygga oegentligheter och stödja medarbetare som är i behov av insatser. Näringslivet och dess branschorganisationer är därmed viktiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Civilsamhället

Civila samhällets aktörer har stor betydelse för att stärka sociala förmågor och motverka utanförskap och därmed också för att öka tryggheten och förebygga brott. Här finns en stor mångfald av aktörer, från idrottsrörelsen och annat föreningsliv till organisationer som stöttar brottsoffer eller de som vill lämna ett kriminellt liv. Civilsamhället är även en viktig aktör när det gäller trygghetsvandringar. Inom det civila samhället finns organisationer vars huvudsakliga verksamhet bedrivs inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Det kan handla om att driva opinion, bedriva analysarbete eller ge stöd och vägledning till övriga aktörer i samhället.

Utgångspunkter för kommunens rådighet i frågor om trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Såväl trygghetsskapande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i kommunallagen, som innebär att en kommun själv får ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Det finns inget övergripande kommunalt ansvar för brottsförebyggande arbete, men kommunerna har ett lagstadgat ansvar för stora delar av de verksamheter där mycket av det framför allt trygghetsskapande, men även brottsförebyggande, arbetet sker. En viktig utgångspunkt för kommunens samverkan med andra myndigheter, civilsamhälle och näringsliv inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är att se till kommunens huvuduppdrag och lagstadgade ansvar gentemot sina invånare.

Socialtjänsten

Socialtjänsten har ett tydligt trygghetsfrämjande uppdrag som även är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Enligt socialtjänstlagen ska kommunen verka för att förhindra att barn och unga far illa, verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ge råd, stöd och annat bistånd till familjer, enskilda och andra grupper som behöver det. Socialtjänsten har även i uppdrag att på olika sätt arbeta uppsökande och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. Att tidigt få kännedom om individer som löper risk för att utveckla allvarlig kriminalitet är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Socialtjänstens arbete mot missbruk och beroende är ytterligare en viktig del, bland annat mot bakgrund av kopplingen mellan våldsbrott, narkotikaförsäljning och missbruksproblematik. Andra exempel på trygghetsfrämjande insatser som bidrar till det

brottsförebyggande arbetet är föräldraskapsstöd, stöd och hjälp till barn som bevittnar våld eller andra övergrepp samt stöd till personer som utsätts för hedersrelaterat våld. En del i socialtjänstens brottsförebyggande arbete är insatser till individer för att de ska lämna kriminella grupperingar eller våldsbejakande extremistiska miljöer. Till socialtjänstens uppgifter hör också att verka för att den som utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp samt att särskilt beakta våldsutsatta kvinnors behov av stöd och hjälp.

Skolan

Skolväsendet bidrar också med viktiga insatser för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. En trygg skolgång och att gå ut skolan med goda kunskaper är en stark skyddsfaktor och kan indirekt minska risken för kriminalitet och utanförskap. Att ett barn eller en ungdom dras in i eller utsätts för kriminalitet kan vara tecken på att barnet eller ungdomen far illa. Skolpersonal har en skyldighet att anmäla misstankar om oro för att barn och unga far illa till socialnämnden, vilket kan bidra till att tidigt upptäcka behov av stöd- och hjälp och på så sätt också verka förebyggande. Skolornas arbete att motverka kränkande behandling och undervisning om brottslighet och dess konsekvenser kan också verka brottsförebyggande. Skolan är även en plats, utöver familjen, där barn och unga får förutsättningar för grundläggande demokratiska värderingar och har möjlighet att erbjudas kompensatoriskt stöd.

Övriga kommunala insatser

Kommunerna har planmonopol, vilket innebär att kommunerna har ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Planarbetet ska enligt plan- och bygglagen bidra till en från social synpunkt god livsmiljö. I detta ingår aspekter som trygghet och hälsa. Risken för brott och otrygghet kan minska genom att perspektiven beaktas vid planering, utformning och underhåll av exempelvis bostadsområden, parker och torg.

Kommunerna kan också förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet och andra missförhållanden genom tillsynen av försäljning av folköl, tobak och livsmedel i butiker. Tillståndsenhetens ansvar med att besluta om och följa upp beviljade serveringstillstånd av alkohol på restauranger och barer är av stor vikt för att motverka osund konkurrens och organiserad brottslighet. Att kommunen som offentlig aktör har väl utarbetade rutiner och kontroller vid upphandling, inköp av varor och tjänster är också av betydelse i ett brottsförebyggande perspektiv. Kommunerna ansvarar dessutom för den fysiska säkerheten i offentliga lokaler samt lokala ordningsföreskrifter.

Eventuellt kommande kommunal rådighet över det brottsförebyggande arbetet
Kommunernas bidrag till det brottsförebyggande arbetet är inte tydligt definierat och därmed komplicerat att följa och mäta effekterna av, då ansvaret inte tydligt framgår av lagstiftning samt bedrivs på olika sätt över landet. Regeringen har därför tillsatt en särskild utredare som ska föreslå hur ett lagstadgat kommunalt ansvar för det brottsförebyggande arbetet bör utformas och vilka verksamheter som bör omfattas av ett sådant ansvar. Utredningen är en del i regeringens 34-punktsprogram med ytterligare åtgärder mot gängkriminalitet och uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2021. Stadsledningskontoret har följt den nationella utredningen och betänkandet kommer att beaktas i det fortsatta arbetet.

Arbetsprocessen

Förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program har utarbetats genom en arbetsgrupp med representanter från stadsledningskontoret och social resursförvaltning. Arbetsgruppen har genomfört dialoger med ett urval av berörda förvaltningar inom ramen för arbetet med programmet.

Dialog med råden

Separata dialoger har genomförts med Göteborgs Stads HBTQ-råd, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor, Göteborgs Stads pensionärsråd, Angereds interreligiösa råd, Studentforum samt ungdomsfullmäktige. Representanter från kommunstyrelsens råd och forum har också inbjudits till en gemensam workshop. Samtalen har kretsat kring erfarenheter av otrygghet och brott och hur staden kan bidra till ökad trygghet och minskad brottslighet. Dialogerna med råden har varit en viktig utgångspunkt i problembeskrivningarna och strategierna i programmet. Ett återkommande tema i dialogerna har varit att trygghet är en fråga som måste angripas i grunden genom ett långsiktigt förebyggande arbete där alla inkluderas. Trygghet benämns som respekt, delaktighet och tillit samt möjligheten att kunna röra sig fritt över staden och kunna vara sig själv, oavsett vem man är eller definierar sig som. Ett flertal vittnar om erfarenhet om hatbrott. Flera lyfter även vikten av att staden har kompetens om olika gruppers behov och situation.

Även Göteborgs Stads trygghetsråd har informerats om arbetet med programmet och fört dialog om dess innehåll.

Central lägesbild

En utgångspunkt i arbetet med programmet har varit den centrala lägesbilden avseende trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad. I lägesbilden har samtliga förvaltningar och bolag redogjort för sitt arbete samt analyserat vilka utvecklingsbehov som föreligger. Från lägesbilderna framkommer bland annat att:

- Det saknas gemensam definition av vad ett trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete innebär i ett Göteborgs-perspektiv.
- Göteborgs Stad bedriver ett omfattande arbete inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området men samordningen av dessa behöver stärkas.
- Olikheten mellan de olika geografiska områdena i staden är en utmaning. För ett effektivt och likartat arbete i staden behöver ett tydligare ansvar utpekats.
- De aktiviteter som genomförs saknar i flera fall utvärdering av eventuella effekter.
- För att motverka välfärdsbrottslighet behöver staden utveckla sitt kontrollarbete.

Lägesbilden redovisades till kommunstyrelsen i samband med årsrapporten för 2020.

Problembeskrivning

Utifrån dialoger med kommunstyrelsens råd, avstämningar med förvaltningar och bolag, lägesbilder, lokala undersökningar från Göteborg samt genomgång av forskning och nationell statistik, har arbetsgruppen identifierat ett antal problemområden. Dessa har varit centrala genom processen med att ta fram ett nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program. Problembeskrivningarna framgår i programmet i relation till respektive mål.

Programmet

Övergripande mål

Det övergripande målet för programmet är att Göteborg är en trygg och säker stad där vi tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Målet uppmanar till en kraftsamling, där alla bidrar utifrån sina möjligheter och förutsättningar för att skapa ett tryggare och säkrare Göteborg.

Mål

Det övergripande målet är i sin tur nedbrutet till två huvudområden varav det första tar sikte på de viktigaste faktorerna i arbetsprocessen som krävs för att staden ska kunna bedriva ett effektivt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Målen för arbetsprocessen fokuserar på att öka kunskapen och öka samverkan. Det andra området fokuserar på arbetets inriktning och innehåller mål för de olika åtgärder som kan vidtas mot antingen grupper, individer, platser eller situationer. Arbetets inriktning fokuserar på att minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott, minska risken för brott i specifika miljöer/situationer samt minska motivationen att begå brott. Arbetsprocessen är en förutsättning för att få effekt inom de områden staden behöver fokusera för att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Strategier och ansvariga

Till varje mål finns ett antal strategier för att nå måluppfyllelse. Dessa kopplar till problembeskrivningarna som lyfts i programmet. För att operationalisera strategierna ska nämnder och styrelser utforma åtgärder, insatser och aktiviteter.

För varje strategi anges ansvariga nämnder och styrelser och deras ansvar framgår av programmet. Även nämnder och styrelser som inte direkt nämns i ansvarsutdelningen ska ta ställning till om de har möjlighet att bidra till helhetssyn i måluppfyllelsen.

Uppföljning av programmet

Stadsledningskontoret kommer att följa upp programmet vid två tillfällen under giltighetstiden. Deluppföljning genomförs 2023. Uppföljningen fokuserar på hur arbetet med programmets strategier fortlöper i relation till målen. Det sker främst genom dialog med verksamheter. Som deluppföljning genomförs även en processutvärdering. Den kommer att fokusera på några av programmets strategier inom arbetsprocessens mål, utifrån kvaliteten på samordning och samverkan samt på vilket sätt och i vilken mån arbetet bedrivs kunskapsbaserat. Detta är en viktig förutsättning för att generera resultat inom målen för arbetets inriktning.

Under programperiodens sista år görs resultatuppföljning i förhållande till programmets samtliga mål. En utvärdering genomförs utifrån måluppfyllelse, relevans och effekter. Uppföljningarna rapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Även Göteborgs stads trygghetsråd har i uppgift att följa arbetet med programmet.

Stadsledningskontorets bedömning

Kommunen har stor rådighet gällande det främjande och förebyggande arbetet vilket har avgörande betydelse för människors livssituation. Tidiga åtgärder och insatser för förbättrade livsvillkor kan, och ska, bedrivas under hela livet. Det är alltid bättre att tidigt främja en positiv utveckling och förebygga än att försöka bryta ett negativt förlopp i ett senare skede. För att kunna hantera de utmaningar som sker i närtid behöver staden parallellt arbeta med mer direkta och riktade insatser. Uppdraget från kommunstyrelsen

var att ta fram ett nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program. För att skapa tydlighet gentemot det långsiktigt främjande arbetet, inom exempelvis programmet för Jämlik stad, bedöms benämningen trygghetsskapande bättre spegla programmets syfte och innehåll. Göteborgs stad är en viktig aktör för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet och har en möjlighet att kraftsamla inom området. Genom ett förtydligat program är avsikten att öka kunskap, medvetenhet, ansvar och samordning mellan stadens förvaltningar och bolag och även med externa aktörer. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2021–2026 visar riktningen för stadens arbete för en stad med ökad trygghet och minskad brottslighet.

Ett flertal av programmets strategier bedöms rymmas inom stadens grunduppdrag och finns formulerade i lagtexter, reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument. Detta då merparten av de kommunala välfärdsinsatserna kan antas ha trygghetsskapande och brottsförebyggande effekter, även om uppdraget inte finns definierat i nuvarande styrning. Utmaningarna inom området gör dock att varje enskild verksamhet, nämnd eller styrelse ofta har begränsat handlingsutrymme att agera på egen hand.

Stadsledningskontorets bedömning är att stadens gemensamma rådighet nu samlas i ett program vilket bedöms förbättra möjligheten till planering, uppföljning och utvärdering av stadens insatser utifrån ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv. Stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande program tydliggör att arbetet är prioriterat och underlättar samsyn kring riktningen för stadens gemensamma insatser.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att förslaget till program skickas ut på remiss till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Göteborg Business Region, Higab, Göteborg & Co, Göteborgs Kollektivtrafik AB, Försäkrings AB Göta Lejon, kommunstyrelsens råd samt till Polismyndigheten och Kriminalvården. Avseende styrelsernas remissvar ansvarar klustermödrarna för att involvera berörda dotterbolag.

Remissen avser hur berörda parter ser på de problem som programmet adresserar samt om målen tydliggör riktningen för stadens gemensamma insatser. Vidare ska remissinstanserna ta ställning till strategiernas genomförbarhet och relevans utifrån de behov och de utmaningar staden gemensamt står inför samt om strategierna bedöms leda till måluppfyllelse. Bedömningarna i remissvaren kan med fördel innehålla konkreta förslag på hur målgruppsperspektiv kan förstärkas inom ramen för mål och strategier i programmet. För de nämnder som utpekats ett särskilt ansvar i programmet behöver remissvaren även omfatta vilka förutsättningar nämnden har för att hantera detta. Om någon nämnd eller styrelse förfogar över ytterligare relevanta ansvarsområden för att bidra till arbetet bör det framgå av remissvaren.

Lisbeth Nilsson

Eva Hessman

Direktör Utveckling av stadens
verksamheter

Stadsdirektör

Förslag till remittenter:

Byggnadsnämnden

Fastighetsnämnden

Förskolenämnden

Grundskolenämnden

Idrotts- och föreningsnämnden

Kulturnämnden

Lokalnämnden

Nämnden för funktionsstöd

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Nämnden för konsument och medborgarservice

Park- och naturnämnden

Socialnämnd Centrum

Socialnämnd Hisingen

Socialnämnd Nordost

Socialnämnd Sydväst

Trafiknämnden

Utbildningsnämnden

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden

Förvaltnings AB Framtiden

Business Region Göteborg AB

Higab AB

Göteborg & Co AB

Göteborgs Kollektivtrafik AB

Försäkrings AB Göta Lejon

Kommunstyrelsens råd

Polismyndigheten

Kriminalvården.

Göteborgs
Stad

Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2021–2026

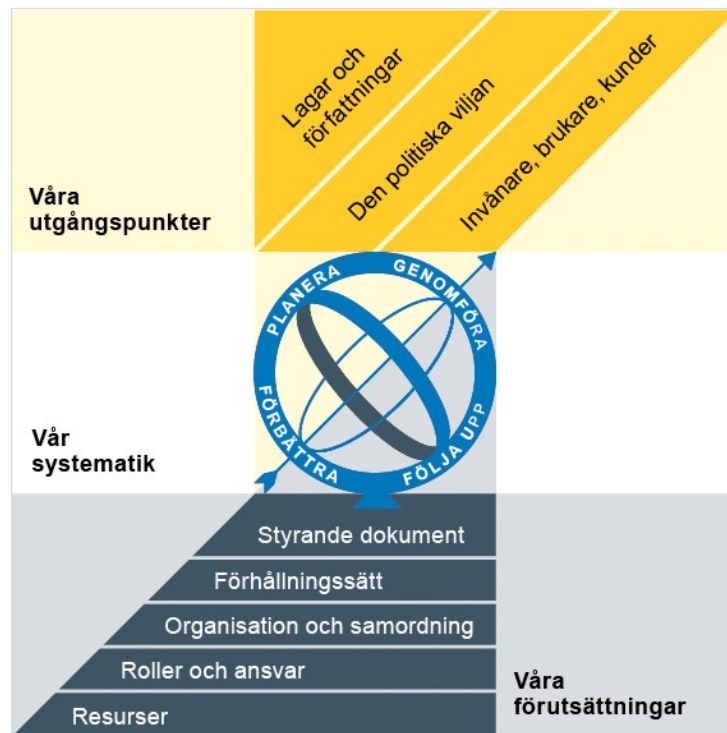
Planerande styrande dokument

Vision
► Program
Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

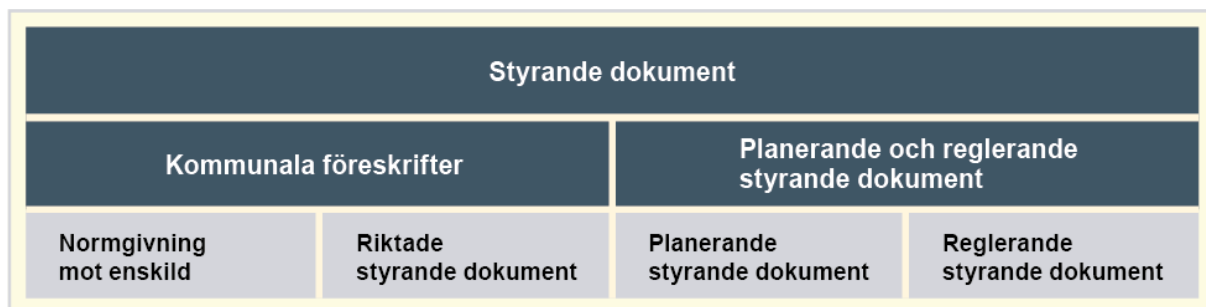

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2021–2026			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Alla nämnder och styrelser	Diarienummer: 0355/20	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Program	Giltighetstid: 2021–2026	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef Trygghet och samhälle
Bilagor: 1. Stödjande dokument 2. Indikatorer 3. Ordlista			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med detta program	3
Vem omfattas av programmet	3
Bakgrund	3
Koppling till andra planerande styrande dokument.....	3
Stödjande dokument.....	4
Uppföljning av detta program.....	4
Programmet	5
Teoretiska utgångspunkter	6
Programmets uppbyggnad	8
Mål	8
Definition samt problembeskrivning	8
Strategier.....	8
Ansvar	9
Indikatorer och ordlista	9
Arbetsprocessen.....	10
Mål: Öka kunskapen	10
Mål: Öka samverkan	11
Arbetets inriktning	13
Mål: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott	13
Mål: Minska risken för brott i specifika miljöer/situationer	14
Mål: Minska motivationen att begå brott	16
Bilaga 1 – Stödjande dokument.....	18
Bilaga 2 – Indikatorer	19
Bilaga 3 – Ordlista	20

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program är att förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i den gemensamma kraftsamlingen för att öka tryggheten för boende, besökare och företagare och att minska brottsligheten i staden. Alla stadens nämnder och styrelser behöver vara med och bidra. Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder.

Vem omfattas av programmet

Detta program gäller för stadens nämnder och styrelser 2021–2026.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 om att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden som tidigare var beslutat i kommunfullmäktige 2014-12-11 § 22. Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention.

Programmet har sin utgångspunkt i regeringens brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott, Skr. 2016/17:126, som slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Programmet utgår även från lagstiftning som till exempel skollagen, socialtjänstlagen samt plan- och bygglagen.

Koppling till andra planerande styrande dokument

Styrande dokument	Fastställare/Beslut	Giltighet	Diarienummer
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	KF 2013-06-13	Tills vidare	1002/08
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	KF 2019-11-21	2020 – 2023	1316/17
Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor	KF 2017-01-26	2017 – 2021	1407/14
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	KF 2015-06-11	2014 – 2020	0896/13
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	KF 2018-01-18	2018 – 2026	1377/17

Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	KF 2016-06-02	Tills vidare	0454/15
Handlingsplan för nationella minoritetsfrågor	KS 2014-06-04	Tills vidare	1221/11
Göteborgs stads plan för stärkta insatser mot rasism	KF 2020-02-20	2020 - 2023	0362/18
Göteborgs stads plan mot våldsbejakande extremism	KF 2016-09-08		
Plan för jämställdhet	KF 2019-01-31	2019–2023	0445/14
Göteborgs stads plan för Jämlik stad	KF 2020-04-16	2019–2022	1028/19
Göteborgs stads plan för krisberedskap och civilt försvar	KF 2021-01-28	2021–2023	1446/20
Plan för arbetet mot missbruk och beroende	KF 2017-09-14	2018–2020	1344/14
Göteborgs stads översiktsplan	KF 2009-02-26	Tills vidare	0364/07
Göteborgs stads plan för arbetet med sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter	KF 2018-10-25	2019–2022	1011/18

Stödjande dokument

Göteborgs stad har tagit fram ett antal dokument för att stödja det arbete som behandlas i programmet. Även nationella myndigheter har tagit fram råd och rekommendationer kring hur kommunens verksamheter kan arbeta för att öka tryggheten och minska brottsligheten. En förteckning över ett urval av stödjande dokument inom området finns i bilaga 1.

Uppföljning av detta program

Stadsledningskontoret kommer att följa upp programmet vid två tillfällen under giltighetstiden. En första mätning av indikatorerna i bilaga 2 kommer att genomföras i samband med att programmet träder i kraft. Indikatorerna kommer sedan att följas löpande under programmets genomförandetid.

Deluppföljning genomförs 2023. Uppföljningen fokuserar på hur arbetet med programmets strategier fortlöper i relation till målen. Det sker främst genom dialog med verksamheter. Som deluppföljning genomförs även en processutvärdering. Den kommer att fokusera på några av programmets strategier utifrån kvaliteten på samordning och samverkan samt på vilket sätt och i vilken mån arbetet bedrivs kunskapsbaserat. Detta är en viktig förutsättning för att generera resultat inom målområdena för arbetets inriktning.

Under programperiodens sista år görs resultatuppföljning i förhållande till programmets samtliga mål. En utvärdering genomförs utifrån måluppfyllelse, relevans och effekter. Uppföljningarna rapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Även Göteborgs stads trygghetsråd har i uppgift att följa arbetet med programmet.

Programmet

Stadens offentliga rum ska vara och upplevas öppna, trygga, väl omhändertagna och attraktiva för alla som bor, verkar eller vistas i staden under alla tider på dygnet. Den gestaltade livsmiljön påverkar människor i deras vardag. Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är allt som vi som individer och samhälle kan göra för att förhindra att brott sker och för att människor inte ska känna sig otrygga och vara rädda för att drabbas av brott. Brottsförebyggande arbete handlar också om att motverka organiserad brottslighet. Alla som kan bidra har en roll att fylla.

Brottsförebyggande arbete bedrivs ofta med målet att skapa trygghet. Men trygghetsskapande arbete och brottsförebyggande arbete är inte alltid samma sak. Det är inte givet att människors trygghetsupplevelse överensstämmer med den faktiska risken för brott. En enskild människas känsla av otrygghet på en plats kan avspegla den faktiska risken, men det förekommer också att situationer och platser upplevs som otrygga trots att risken för brott är låg. I det brottsförebyggande arbetet, inte minst i samverkan mellan flera aktörer, är det därför viktigt att tydliggöra vilka åtgärder som ska betraktas som brottsförebyggande respektive trygghetsskapande, det vill säga vilket mål och syfte åtgärderna har.

Trygghet kan betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska eller digitala platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott. Avgränsningen vad gäller brottsligheten är brott i offentlig miljö samt den typ av brottslighet som kommunen genom sin myndighetsutövning och olika verksamheter har möjlighet att förebygga och förhindra.

Göteborgs stad är en viktig aktör för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet och har en möjlighet att kraftsamla inom området. Stadsutveckling är ett brett område där alla stadens aktörer måste medverka för att vi ska uppnå en hållbar livsmiljö. Genom ett förtydligat program är avsikten att öka kunskap, medvetenhet, ansvar och samordning mellan stadens förvaltningar och bolag och även med externa aktörer.

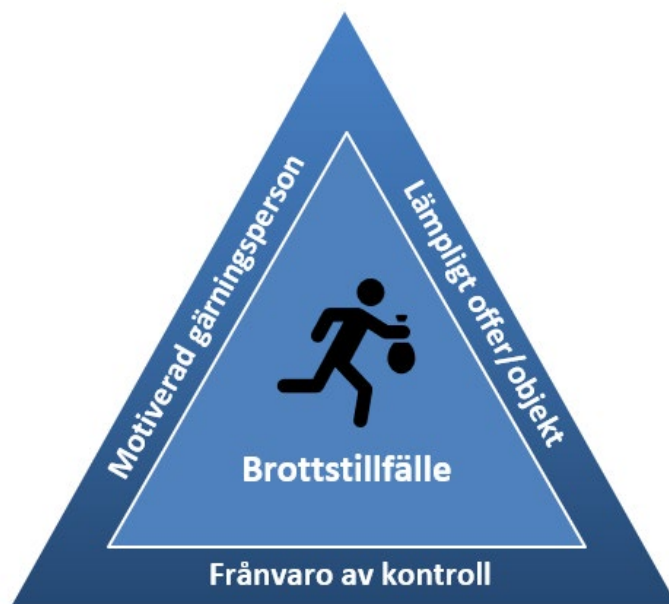
Ett flertal av programmets strategier ryms inom stadens grunduppdrag och finns formulerade i lagtexter, reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument. I detta program tydliggörs stadens samlade uppdrag med det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Programmet är en gemensam utgångspunkt för det arbete stadens bedriver och genom programmet möjliggörs samlad uppföljning utifrån ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv.

Stadens långsiktiga arbete för en jämlik stad är främjande och förebyggande. Tidiga åtgärder och insatser för förbättrade livsvillkor kan och ska bedrivas under hela livet. Det är alltid bättre att tidigt främja en positiv utveckling och förebygga än att försöka bryta ett negativt förlopp i ett senare skede. För att kunna hantera de utmaningar som sker i närtid behöver staden parallellt arbeta med mer direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2021–2026 visar riktningen för stadens arbete för en stad med ökad trygghet och minskad brottslighet.

Teoretiska utgångspunkter

Det finns olika teorier om vad som orsakar brottslighet. Programmet utgår från såväl rutinaktivitetsteorin, social och situationell prevention samt preventionsnivåer.

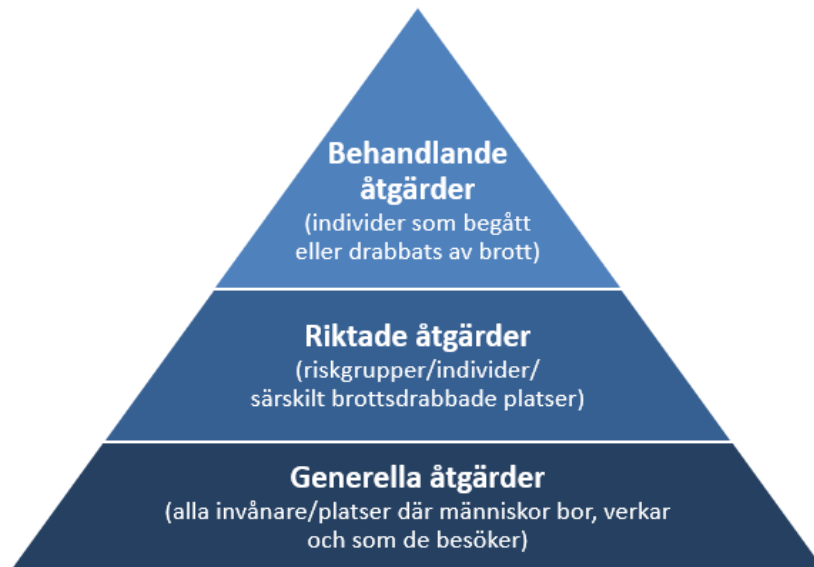
Modern brottsprevention utgår från rutinaktivitetsteorins tre förutsättningar som påverkar om brott kan komma att begås: motiverad gärningsperson, lämpligt offer/objekt och frånvaro av kontroll. Tar man bort en eller flera av delarna minskar sannolikheten att ett brott ska uppstå.

En annan vanlig uppdelning för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är utifrån social och situationell prevention. Den första syftar till att på längre sikt påverka de förhållanden som minskar brottsbenägenhet hos individen. Den senare riktar in sig på att förändra de situationer som genererar brott, till exempel genom åtgärder som skyddar brottsobjektet eller förändrar platsen så att det blir mindre attraktivt att begå brott där.

Ytterligare en uppdelning är utifrån preventionsnivåer. Det handlar om generella, riktade och behandlande åtgärder. Generella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Riktade åtgärder fokuseras till riskgrupper/individer eller särskilt brottsdrabbade platser och behandlande åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare.

Programmets uppbyggnad

Mål

Det övergripande målet för programmet är att Göteborg är en trygg och säker stad där vi tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Programmet är uppbyggt utifrån målsättningar för arbetsprocessen samt målsättningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetets inriktning. Arbetsprocessen fokuserar på att öka kunskapen och öka samverkan, som är förutsättningar för att få effekt av strategierna under övriga mål. Arbetets inriktning fokuserar på att minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott, minska risken för brott i specifika miljöer/situationer samt minska motivationen att begå brott.

Definition samt problembeskrivning

Varje mål inleds med en kort definition samt en problembeskrivning som beskriver hur det ser ut i Göteborg idag. Det sätter programmet i ett sammanhang och motiverar vad stadens arbete ska förbättra. Problembeskrivningen bygger på nationella och lokala undersökningar och rapporter.

Strategier

Strategier är kopplade till varje mål. Målen är överlappande och strategierna är möjliga att applicera på fler än ett mål. Programmets val av uppdelning av strategier är gjord för att nå bästa effekt på målet.

Ansvar

För varje strategi anges ansvariga nämnder och styrelser. Ett ansvar innebär att utpekad nämnd eller styrelse har en rådighet över strategins genomförande inom ramen för sin ordinarie verksamhet. Nämnden eller styrelsen har ansvar för att samråda med och aktivt söka samverka med andra nämnder och styrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra. I de fall ett ansvar utdelas till samtliga nämnder och styrelser medför det ett ansvar att se över sin verksamhet och identifiera på vilket sätt respektive nämnd och styrelse kan genomföra strategin och på så sätt bidra till måluppfyllelse. En ansvarig nämnd eller styrelse ska aktivt bidra till uppföljningen av strategin och målet.

För en del strategier finns ett särskilt ansvar utpekad för en eller flera nämnder som behöver ha en dialog kring ansvaret. Ett särskilt ansvar medför ett samordningsansvar för den kraftsamling som staden behöver göra inom området, vilket innebär att initiera det gemensamma arbetet med berörda nämnder och styrelser. Det kan dessutom innebära att identifiera om det krävs ytterligare styrning inom området och i så fall i vilken form. Ett särskilt ansvar innebär dessutom att samordna uppföljningen av strategin.

Även nämnder och styrelser som inte direkt nämns i ansvarsutdelningen ska ta ställning till om de har möjlighet att bidra till helhetssyn i genomförandet av måluppfyllelsen.

Indikatorer och ordlista

Till målen under arbetets inriktning är det kopplat indikatorer som finns i bilaga 2. En ordlista som förtydligar ord och begrepp finns i bilaga 3.

Arbetsprocessen

Mål: Öka kunskapen

Definition: Ett framgångsrikt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är kunskapsbaserat, vilket innebär att det utgår från lokala lägesbilder och utformas utifrån evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Det innebär att strukturerat och systematiskt kartlägga och analysera aktuella förhållanden och förutsättningar, vilket inkluderar både problem, risker, och möjligheter på individ-, grupp- och samhällsnivå. Medborgarnas röster, erfarenheter och behov är grundläggande. Beslut om insatser och åtgärder ska basera sig på lägesbilden och utgå från orsakerna till och förutsättningarna för problemen. För detta krävs en kombination av generell kunskap om brottslighetens orsaker och mer närliggande kunskap om de lokala förhållandena. Insatser och åtgärder ska så långt det är möjligt vara beprövade eller utvärderade. Det är viktigt att arbetet dokumenteras och att resultatet av löpande uppföljning och utvärdering används i det fortsatta utvecklingsarbetet. De som arbetar inom området behöver ha en grundläggande trygghetsskapande och brottsförebyggande kompetens samt i vissa fall spetskompetens. Utöver det krävs en baskompetens inom det kunskapsbaserade arbetet som metod. Kompetenshöjande insatser och ett gemensamt ackumulerat lärande är en förutsättning för ett kunskapsbaserat arbete. Arbetet kan i sin tur bidra till att öka den generella medvetenheten hos beslutsfattare och tjänstepersoner samt till faktabaserad information till kommunens invånare och andra lokala intressenter.

Problembeskrivning: Otrygghet och kriminalitet, liksom människor och samhället i stort, är komplext och föränderligt. Olika förutsättningar och orsakssamband spelar roll. Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är inte tillräckligt differentierat och anpassat i relation till medborgares behov och upplevelser. Arbetet bedrivs inte tillräckligt systematiskt eller i tillräcklig utsträckning utifrån lägesbilder och kunskap om effekten av olika insatser, arbetssätt och metoder. Det är inte likvärdigt i de olika geografiska områdena i staden och samordningen är otillräcklig. De som arbetar med frågorna saknar ibland tillräcklig kompetens. Tyngdpunkten i arbetet är ofta reaktivt i stället för proaktivt och även om båda aspekterna är nödvändiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, så behöver kärnan utgöras av proaktiva metoder.

Prioriterade strategier samt ansvariga

1:1 Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat, utgå från likvärdiga lokala och centrala lägesbilder och aktuell forskning.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

1:2 Göteborgs Stad ska säkra kompetens hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Mål: Öka samverkan

Definition: En avgörande faktor för ett effektivt och långsiktigt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete, samt för att motverka organiserad brottslighet, är att det bedrivs samordnat och i nära samverkan mellan berörda förvaltningar och bolag likväl som med fastighetsägare, polisen och andra statliga och regionala aktörer och myndigheter samt akademien. Den kollektiva förmågan är också beroende av goda krafter hos privata aktörer och i civilsamhället, både i organiserad form och av individer. Samverkan innebär att parterna tillför sina specifika resurser, kompetenser och kunskaper för att tillsammans öka tryggheten, minska sannolikheten för brott och reducera brottslighetens skadeverkningar. Samordnat innebär att arbetet även sker koordinerat och resurseffektivt.

Helhetsperspektiv, långsiktighet och ett tydligt ledningsansvar är centrala utgångspunkter för framgång i samverkansarbetet. Ramar i form av mål, prioriteringar, roller och mandat måste vara tydliga. Effektiv samordning och samverkan förutsätter att det finns stödjande strukturer, vilket kan handla om både organisation och olika former av hjälpmedel. Bland annat är det avgörande att det finns särskilda funktioner som håller ihop, driver på och koordinerar det lokala arbetet. Formerna för samverkan med olika aktörer behöver vara dynamiska, flexibla och byggas upp utifrån både lokala och centrala problem och förutsättningar för att möta olika behov. Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas. Det behöver finnas tydliga kanaler från dessa forum för samverkan in i ordinarie linje samt respektive organisation.

Problembeskrivning: Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är omfattande men bedrivs inte alltid på ett samordnat och likvärdigt sätt eller i tillräcklig samverkan med interna och externa aktörer. Stadens förvaltningar och bolag kan exempelvis ha delat ansvar för gemensamma platser men prioriteringarna kan vara olika och därmed försvåra en platssamverkan för att minska antalet otrygga platser i Göteborg. Den samverkansöverenskommelse som finns mellan staden och polisen som definierar den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg följs inte fullt ut. Inom ramen för kunskapscentrum mot organiserad brottslighet där Staden samverkar med andra myndigheter finns behov av ytterligare utveckling. Det finns även outnyttjade krafter hos organisationer, föreningar och individer.

I Göteborg finns områden som i olika grad kännetecknas av problem i form av exempelvis segregation, fattigdom, brottslighet, våld, skolproblem och otillåten påverkan vilket minskar den kollektiva förmågan. Förväntningarna om andras avsikt och förmåga att agera för det allmännas bästa minskar och på så sätt påverkas den informella sociala kontrollen i området. Detta leder till att den sociala tilliten avtar och ett områdes motståndskraft reduceras.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

2:1 Göteborgs Stad ska bjuda in till centrala och lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande forum för att identifiera frågor där samordning och vidare samverkan bör ske.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:2 Göteborgs Stad ska ta initiativ och aktivt delta i såväl internt som externt initierade trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och åtgärder samt kontinuerligt utveckla nya strukturer och överenskommelser för samverkan internt samt lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:3 Göteborgs Stad ska medverka till att stärka delaktigheten och utvecklingskraften i civilsamhället gällande trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och initiativ.

Särskilt ansvar: Idrotts- och föreningsnämnden samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Arbetets inriktning

Mål: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott

Definition: Alla som lever, vistas eller verkar i staden ska ha upplevelsen att Göteborg är en trygg och säker stad. Alla ska kunna röra sig fritt och delta i stadens verksamheter.

Ingen ska begränsas i sitt vardagsliv eller behöva avstå från att besöka en plats på grund av otrygghet till följd av rädslan för att utsättas för brott. För att understödja upplevelsen av trygghet har det betydelse vad och på vilket sätt staden kommunicerar. Utformningen av ett stadsrum är större än enskilda trygghetsinsatser. Det handlar om att skapa goda livsmiljöer, både vid forandret och förvaltandet. Känslan av trygghet är individuell och åtgärder som ger en högre grad av trygghet för en person kan innebära en lägre grad av trygghet för en annan. Trygghet är ett samspel mellan människor och mellan människor och den miljö de befinner sig i varför både social och situationell prevention behövs.

Problembeskrivning: Många som lever, vistas och verkar i Göteborg upplever ibland otrygghet och rädsla för att utsättas för brott. Otryggheten leder ibland till inskränkningar i vardagslivet, som att inte våga gå ut, avstå från aktivitet eller att välja annan väg eller annat färdmedel. Att vara otrygg i sitt bostadsområde innebär en större påverkan på livskvaliteten än att uppleva otrygghet på platser som bara besöks ibland. Otryggheten och risken att utsättas för brott varierar mellan olika delar av staden, tid på dygnet och vem du är. Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som påverkar graden av otrygghet och risken att utsättas för brott. En del platser är mer brottsutsatta än andra och typen av brott varierar utifrån plats och situation. Stadens kunskaper och metoder när det gäller digitala plattformar som otrygga och brottsutsatta platser är bristfälliga. Låg social tillit och brist på samhällelig delaktighet i vissa områden skapar en känsla av otrygghet. Otrygga platser och skadegörelse som inte uppmärksammas tidigt leder till ännu större skadegörelse och otrygghet. I stadens arbete med stadsutveckling saknas en tydlig definition och systematik utifrån trygghet och brottslighet.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

3:1 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, ta hänsyn de göteborgare och platser som är mest otrygga och utsatta när trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och åtgärder genomförs.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

3:2 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, ta hänsyn till trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering.

Särskilt ansvar: Byggnadsnämnden

Ansvar: Fastighetsnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, Förvaltnings AB Framtiden samt Higab

3:3 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, vidta trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder vid ny- och ombyggnation samt vid förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö.

Ansvar: Fastighetsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, lokalnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, Förvaltnings AB Framtiden samt Higab

Mål: Minska risken för brott i specifika miljöer/situationer

Definition: Människor begår brott av olika anledningar. Under detta målområde är fokus på omständigheterna, situationerna och platserna för brott. Platserna kan vara både fysiska och digitala. Detsamma gäller när det handlar om Stadens verksamheter och tjänster. Inom Göteborgs Stad finns också många värden som kriminella kan omsätta till pengar och som därmed utgör arenor som möjliggör brottslig verksamhet. Fokus är även på brottsobjektet, vilket kan vara både föremål och personer.

Brottsförebyggande åtgärder inom detta målområde handlar bland annat om insatser för att öka den formella och informella kontrollen. Det kan handla om ökad upptäcktsrisk vid det möjliga brottsfallet men också om tillsynsmekanismer och kontrollfunktioner för att stävja missbruk av välfärdssystemet och stadens resurser samt tillsyn och tillståndsprovning. Utgångspunkten är att i första hand genomföra åtgärder för att främja den informella kontrollen men att åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs.

Att begränsa tillgängligheten till lämpliga brottsobjekt handlar om åtgärder som kan bidra till att förhindra eller försvåra att brott begås, genom att skydda eller göra brottsobjektet mindre attraktivt. Det kan också handla om att förändra platsen så att det blir mindre attraktivt att begå brott där eller att vidta åtgärder för att exempelvis minska risken för bedrägerier. Även åtgärder för att minska provokationer som kan leda till brott, t.ex. krogköer och trängsel omfattas. Lokalsamhället och verksamheter bör utformas så att brott naturligt förebyggs genom aktiv planering, utformning och förvaltning.

Att begränsa tillgängligheten till brottsobjekt kan också handla om att minska efterfrågan. Utan efterfrågan minskar marknaden och därmed förutsättningen för brottslighetens existens.

Problembeskrivning: Sverige är ett land med en relativt låg nivå av brottsutsatthet. Samtidigt är vissa grupper, näringsverksamheter och platser extra utsatta. Polisen har till exempel definierat ett antal geografiska områden i Göteborg som utsatta, riskområden eller särskilt utsatta. Dagens brottslighet är komplex, varierad och gränsöverskridande. Den organiserade brottsligheten har blivit mer omfattande och skapar tillsammans med våldsbejakande extremism områden med parallella samhällsstrukturer som hotar demokratin och den personliga friheten. Otillåten påverkan är ett problem för såväl individer som på samhällsnivå, då den påverkar likvärdigheten, rättssäkerheten och skapar tystnadskulturer.

Den individuella och den organiserade brottsligheten söker sig till de platser där det går att nå ekonomisk vinning och få tillgång till resurser som till exempel lokaler. Stadens myndighetsutövning är en plats som utnyttjas för ekonomisk vinning, exempelvis genom olika former av bidrag, bygglov, beslut om alkoholtillstånd samt inköp- och upphandling, vilket även kan leda till osund konkurrens. Arbetet med att förebygga välfärdsbrottslighet och motverka parallella samhällsstrukturer behöver utvecklas.

Platser där många människor passerar och vistas, som till exempel knutpunkter för kollektivtrafik, köpcentrum och lokala torg samt områden med krogar och restauranger skapar många brottsfällan på en relativt liten yta. Öppen narkotikaförsäljning och användning av narkotika sker på olika platser i staden. Narkotikaförsäljningen skapar otrygghet, ökar risken för våld och bidrar till att unga hamnar i narkotikamissbruk. Även

olovlig försäljning av alkohol och tobak bidrar till brott och otrygghet. Ungas utsatthet för brott, bland annat i och i anslutning till skolan, är problematiskt. Den digitala utvecklingen skapar dessutom nya möjligheter till brott.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter beaktas inte alltid i tillräcklig utsträckning i stadsutveckling vid fysisk planering, genomförande och förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö. För att bygga bort brott och bygga in trygghet i den fysiska miljön krävs samverkan, systematik och tydliga överlämningar genom de olika skedena i processen vilket inte alltid prioriteras.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

4:1 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, vidta trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder i verksamheter, på platser och vid tjänster där brott riskerar att begås. I arbetet ingår även ekonomisk brottslighet samt att försvåra för oseriösa aktörer att komma åt stadens resurser.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

4:2 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, ta hänsyn till trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering.

Särskilt ansvar: Byggnadsnämnden

Ansvar: Fastighetsnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, Förvaltnings AB Framtiden samt Higab

4:3 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, vidta trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder vid ny- och ombyggnation samt vid förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö

Ansvar: Fastighetsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, lokalnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, Förvaltnings AB Framtiden samt Higab

4:4 Göteborgs Stad ska förstärka sina kontrollfunktioner och samverka internt och externt för att motverka organiserad brottslighet och våldsbejakande extremism.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

4:5 Göteborg stad ska verka för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet, otillåten påverkan, våldsbejakande extremism och utvecklingen av parallella samhällsstrukturer.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen och socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Mål: Minska motivationen att begå brott

Definition: Social brottsprevention inriktar sig på att minska benägenheten hos individer att begå brott och fokuserar på de bakomliggande orsakerna till att individer begår brott. För att minska brottsbenägenheten fokuserar denna prevention på att stärka självkontrollen samt stärka individens sociala band till samhället. Den sociala preventionen har vidare som avsikt att hindra individer att radikaliseras, göra sig skyldiga till brott i unga år eller att återfalla i brott efter avtjänat straff. Forskning visar att det finns ett samband för ungdomar mellan specifika brottstyper och att utveckla en högaktiv kriminalitet. En sådan kunskap måste ligga till grund för prioriteringar och val av insatser. Det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet behöver inrikta sig på att undanröja riskfaktorer och tillföra skyddsfaktorer i miljöer där våld eller missbruk riskerar att förekomma eller normaliseras. Det är viktigt att involvera anhöriga och övrigt nätverk kring individen samt erbjuda även dem stöd och hjälp. Alla som möter barn och unga har ett ansvar för att fånga in risksignaler, initiera samverkansinsatser som exempelvis SSPF och sociala insatsgrupper samt följa de rutiner som verksamheten har rörande orosanmälningar.

Problembeskrivning: Kriminalitet är ett problem som drabbar både förövare och brottsoffer på olika sätt. Barn och unga som begår många brott har ofta problem både i skolan och hemma. Ungefär hälften av eleverna i årskurs 9 uppger att de begått något brott vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna. Däremot är det ett fåtal unga som står för majoriteten av brottsligheten bland ungdomar. Unga kriminellt högaktiva personer kommer under loppet av sin livstid också att stå för en väsentlig del av den totala brottsligheten i samhället. Våldsbrottslighet, inklusive mäns våld mot kvinnor, och hedersrelaterat våld och förtryck är också allvarliga samhällsproblem.

Metoder för att jobba behandlingsmässigt med kriminalitet som individuellt problemområde både när det gäller unga och vuxna behöver utvecklas. Det uppsökande arbetet är inte likvärdigt över staden och de som riskerar att radikaliseras eller utveckla kriminalitet, drogmissbruk och andra riskbeteenden fångas ibland inte upp i tid. Barn och unga som växer upp i familjehem eller i hem för vård eller boende har kraftiga överrisker i en rad oönskade tillstånd som vuxna, såsom hemlöshet, arbetslöshet, bristande försörjningsförmåga, fysiska och psykiska problem och kontakt med straffrättsystemet.

Användningen av narkotika är negativ för den enskilde göteborgaren och för Göteborg som stad. Inflödet av narkotika till Göteborg är högt. För att finansiera ett bruk av narkotika ökar risken för att detta sker via brottslighet som även skapar otrygghet i staden. Inkomsterna av försäljningen av narkotika samt konkurrensen om dessa ligger ofta till grund för våldsytringarna i form av till exempel skjutningar och sprängningar. Det drogförebyggande arbetet (ANDTS-arbetet) i staden är idag inte samordnat och likvärdigt.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

5:1 Göteborgs Stad ska utveckla och stärka det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:2 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma, samordnade och individanpassade insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att hamna i kriminalitet, våldsbejakande

extremism, drogmissbruk och andra riskbeteenden. Vårdnadshavare och andra betydelsefulla vuxna ska involveras och få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Socialnämnd Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen

Ansvar: Grundskolenämnden, nämnden för funktionsstöd samt utbildningsnämnden,

5:3 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma och samordnade boende-, behandlings- och arbetsmarknadsinsatser till den som vill lämna ett liv i kriminalitet, har avtjänat straff eller är rädd för att bli indragen i en kriminell livsstil. Familj och anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum

Ansvar: Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnd Hisingen, Nordost och Sydväst samt utbildningsnämnden

5:4 Göteborgs Stad ska stärka och utveckla arbetet med brottsofferstöd. Unga brottsoffer ska erbjudas medling.

Ansvar: Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Bilaga 1 – Stödjande dokument

[Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Barnkonsekvensanalys \(BKA\)](#) (Göteborgs Stad, 2017)

[Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[BoTryggt2030 – handboken för planering av säkra och trygga livsmiljöer](#) (Tryggare Sverige, 2020)

[Brottsoffer och deras närstående – Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp](#) (Socialstyrelsen, 2012)

[Effektstudie av fyra trygghetsskapande åtgärder i stadsmiljö, Hur tryggt blev det.](#) (Spacescape på uppdrag av ArkDes, 2019)

[Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020-2030](#)

[Gestaltad livsmiljö, ArkDes, lägesrapport Människan i fokus](#) (ArkDes 2020)

[Hur kan vi bygga bort brott och bygga fram trygghet. En studie rörande hur CPTED kan implementeras i Västra Nordstan i Göteborg?.](#) (Göteborgs universitet, H Fryxell, 2018)

[Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende](#) (Socialstyrelsen, 2019)

[Orsaksanalys i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2018)

[Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2020)

[Social konsekvensanalys \(SKA\)](#) (Göteborgs Stad, stadsbyggnadskontoret, 2017)

[Strategiska brott bland unga på 00-talet](#) (Brå, 2011)

Uppföljning av Trygg i Göteborg (Göteborgs Stad, social resursförvaltning, 2020)

[Tillsammans mot brott – Ett nationellt brottsförebyggande program](#) (Skr. 2016/17:126)

[Våldsbejakande extremism – Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna.](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Våldsbejakande extremism – Stöd till socialtjänstens arbete med återvändare och andra personer involverade i våldsbejakande extremistiska miljöer.](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Samverkan - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#)

Bilaga 2 – Indikatorer

Minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott		
<i>Indikator</i>	<i>Källa</i>	<i>Kommentar</i>
Andel som känner sig trygg i sitt bostadsområde (index)	SOM	Index som består av fyra påståenden: Jag känner mig trygg i mitt bostadsområde, Jag undviker att gå ut ensam på kvällen i mitt bostadsområde, Jag är orolig för att utsättas för misshandel/rån/våldtäkt i mitt bostadsområde samt Gängrelaterad brottslighet är ett problem i mitt bostadsområde.
Andel som upplever otrygghet utomhus	Hälsa på lika villkor	
Andel som känner oro för brottsligheten i samhället	NTU Lokal	
Andel som känner sig trygga i skolan (index)	GR skolenkät	Index som består av tre påståenden: I min skola finns det elever som jag är rädd för I min skola finns det personal som jag är rädd för Jag känner mig trygg i skolan
Andel som avstått från aktivitet på grund av oro att utsättas för brott	NTU Lokal	
Minska risken för brott i specifika miljöer eller situationer		
<i>Indikator</i>	<i>Källa</i>	
Antalet anmälda brott per 100 000 invånare	BRÅ	
Andel i procent som uppgett att de blivit utsatta för brott	NTU Lokal	
Antalet anmälda hatbrott i Göteborg	BRÅ	
Minska motivationen att begå brott		
<i>Indikator</i>	<i>Källa</i>	
Andel ungdomar som brukar alkohol/narkotika	DVU	
Andel återfall i brott		

Bilaga 3 – Ordlista

Brott – En handling som är belagd med straff i svensk lag. Det kan också vara att underlåta att handla.

Brottsoffer – Personer som blivit utsatta för brott, vittnen samt närstående till de båda grupperna.

Brottsofferstöd – Den som drabbats av brott, vittnen samt närstående till de båda grupperna kan behöva hjälp att bearbeta det som hänt. Varje kommun har ansvar för att invånarna ska erbjudas detta stöd.

Civilsamhället – Arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

Ekonomisk brottslighet – Kriminologiskt samlingsbegrepp utan någon vedertagen definition. I en väldigt vid och allmän betydelse kan ekonomisk brottslighet definiera alla brott som begås med ekonomiska motiv och som har en karaktär av viss kontinuerlighet samt bedrivs på ett systematiskt sätt och begås inom ramen för näringsverksamhet.

Evidens- och erfarenhetsbaserad metod – En metod som visat sig ha en viss effekt på ett visst utfall.

Gängkriminalitet – En del av den organiserade brottsligheten i Sverige utgörs av grupper som ofta har gemensamt ursprung eller gemensam uppväxt. Dessa grupper rekryterar också ungdomar, som deltar i kriminaliteten. Grupperna kan utöva ett stort lokalt inflytande, exempelvis över ett bostadsområde.

Hem för vård eller boende (HVB-hem) – En form av social dygnsvård. Det är en institution i Sverige som på kommunens uppdrag inrättas för barn, ungdomar, vuxna eller barnfamiljer och som där bedriver behandling, omvårdnad, stöd eller fostran. HVB-hem kan exempelvis inrikta sig på missbruksproblematik.

Informell och formell kontroll – Brottsförebyggande åtgärder handlar bland annat om insatser och åtgärder för att öka kontrollen. Den kan vara av informell karaktär, till exempel föräldrar och lärare eller människor i grannskapet. Den kan också vara av formell karaktär i form av polis, ordningsvakter eller andra som har till uppgift att ingripa i samband med olika former av olämpligt eller brottsligt beteende.

Kollektiv förmåga – Strukturerat arbetssätt för att skapa effektiva grupper och nätverk där allas olika kompetenser tas tillvara för att nå gemensamma mål. Samarbete är inget som sker av sig själv utan behöver grunda i en gemensam förståelse och allas ansvar för att utveckla den kollektiva förmågan. Ju mer komplexa uppgifterna är desto mer ökar också behovet av individers och verksamheters förmåga att samarbeta.

Kunskapsbaserat arbete – Arbete som utgår från en lokal lägesbild och utformas utifrån evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Det innebär att arbeta systematiskt och strukturerat mot brottsproblem.

Lägesbild – Att ta fram en lägesbild innebär att beskriva och samla information om aktuella förhållanden för att ha som underlag när åtgärder ska väljas och planeras. Lägesbilden kan visa vilka problem som är vanligast, vilka områden eller grupper som är utsatta, hur utvecklingen ser ut över tid eller om det finns några avvikelser. En lägesbild kan också innehålla ett proaktivt tänkande genom att man förutser problem. En sådan bild kan till exempel bygga på omvärldsbevakning. Det kan vara planerade eller pågående plan- eller byggprojekt, etablering av verksamheter eller

befolkningssammansättning. Lägesbilder utgår från lokala förhållanden och kan aggregeras till en central lägesbild.

Medling – Med medling menas att en gärningsman och en målsägande möts inför en medlare för att tala om brottet och följderna av detta. Målet ska vara att minska de negativa följderna av brottet. Medling är frivillig för båda parter. Det åligger kommunerna att sörja för att medling kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år. Medling är en åtgärd som kan ha positiv effekt för både brottsoffer och gärningspersoner. Det är därför viktigt att berörda aktörer tar ansvar för att medling kan komma till stånd när förutsättningar för detta finns.

Organiserad brottslighet – Minst två personer som varaktigt över tid begår allvarliga brott i samarbete i syfte att uppnå ekonomisk vinning.

Otillåten påverkan – Trakasserier, hot samt våldssituationer mot personer eller egendom, som utöver att vara ett stort arbetsmiljöproblem riskerar att påverka den enskilde tjänstemannens myndighetsutövning och som därför i förlängningen kan utgöra ett hot mot det demokratiska statskicket. Inkluderat i definitionen ingår även korruption som avser otillbörliga erbjudande av olika slag.

Otrygghet – Se ”Trygghet och otrygghet” i ordlistan.

Parallella samhällsstrukturer – Syftar vanligen på marginaliserade grupper efter bostadsort som väljer att stå utanför det traditionella samhället och dess normsystem. Segregationen kan också vara påtvingad.

Platssamverkan – Ett sätt att skapa säkra, trygga och attraktiva platser där människor bor och verkar. Det handlar om att offentliga och privata aktörer går samman i en fristående, icke-vinstdrivande organisation och tar gemensamt ansvar över ett geografiskt avgränsat område.

Privata aktörer – Privatägda företag och sammanslutningar av olika slag som drivs i vinstsyfte.

Radikalisering – Den process som bidrar till att en individ succesivt dras in i våldsbejakande extremism.

Riskbeteende och riskfaktor – Riskbeteende är ett levnadssätt som medför risker av olika slag. När det gäller brottslighet och kriminalitet uppmärksammas hos individen bland annat tidiga beteendestörningar, impulsivitet, brottstillåtande attityder och missbruk. Riskfaktorer är faktorer i den omgivande miljön som gör att individen är i större risk för att utveckla ett riskbeteende. Riskfaktorerna för brottslighet och kriminalitet kan vara direkta eller indirekta och kan exempelvis vara: bristande ekonomiska resurser, dålig relation mellan föräldrar och barn, övergrepp, brott eller missbruk hos föräldrar, tidigt skolmisslyckande, dålig skolmiljö och anknytning till en brottsbelastad kamratgrupp.

Riskområde – Se ”Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område” i ordlistan.

Skadegörelse – Brott som begås av den som uppsåtligt förstör eller skadar annans fasta eller lösa egendom. Det kan till exempel vara skadegörelse på motorfordon med eller utan brand, klotter, sönderslagna fönsterrutor eller sönderslagna gatlyktor med

Skyddsfaktor – Skyddsfaktorer för brottslighet och kriminalitet kan till exempel vara: känsla av sammanhang, tydliga regler, deltagande i organiserade fritidsverksamheter, bra skolklimat och trivsamt närmiljö.

Situationell brottsprevention – Situationellt brottsförebyggande arbete handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås.

Social brottsprevention – Social brottsprevention är insatser för att minska antalet brottslingar och benägenheten att begå brott. Den huvudsakliga målgruppen för social brottsprevention är barn och ungdomar, men även vuxna återfallskriminella.

Social insatsgrupp – Ett arbetssätt där koordinering av insatser/stöd sker för grupper över 18 år och som inte identifierat sig som yrkeskriminella. I samordningen finns socialtjänst, skola, polis och fritid, men även frivård och kriminalvård. Genom samordnade insatser ska en ung person stödjas till att byta livsstil genom stöd till behandlingsprogram för sitt missbruk, psykiatriska problematik, kriminella livsstil men även stöd till arbete och bostad.

Social tillit – Social tillit eller den mellanmännsliga tilliten, definieras som människors benägenhet att lita på människor de inte känner. Ett samhälle fungerar bättre om medborgarna litar på den "okände andre".

SSPF – Socialtjänst, skola, polis, fritid (SSPF) arbetar gemensamt med förebyggande arbete riktat mot ungdomar (12–20 år) i riskzon för kriminalitet. Syftet är att bidra till en positiv utveckling för en ungdom som har eller riskerar att hamna snett. Genom en gemensam åtagandeplan ska de samverkande parterna bättre möta den unge som det finns en oro kring. Målet är en fungerande skolgång och ett liv fritt från kriminalitet och droger. Målet är också att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, drogmissbruk och andra riskbeteenden.

Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område – Utsatt område är ett begrepp som polisen i Sverige sedan 2015 använder för att beskriva förortsområden och stadsdelar med över tid låg socioekonomisk status och med kriminell påverkan på lokalsamhället. Områdena delas upp i utsatta områden, riskområden och särskilt utsatta områden beroende på grad av utsatthet.

Trygghet och otrygghet – Trygghet är ett mångfacetterat begrepp som används i olika sammanhang och som kan betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. För att uppleva trygghet är det grundläggande att ha goda livsvillkor även om inte detta enbart avgör den upplevda tryggheten. Trygghet innebär också att känna tillit till sina medmänniskor och att känna säkerhet. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott.

Trygg i Göteborg – Göteborgs Stad och polisområde Storgöteborg samverkar utifrån en central överenskommelse. Målet är att genom strukturerad samverkan öka tryggheten och minska brottsligheten i Göteborg. Detta arbete har sin utgångspunkt i den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg som utgår från sex steg där aktuella problem- och lägesbilder utgör grunden.

Utsatt område – Se "Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område".

Våld – En handling riktad mot en person som genom denna handling skadar, smärtar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill.

Våldsbejakande extremism – Samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Välfärdsbrottslighet – Organiserad kriminalitet som genom avancerade brottsupplägg kommer åt pengar från offentliga system.